

var ikke medregnet Udgifterne til Erhvervelse af de nødvendige Grundarealer, ca. 780 000 Kr., og heller ikke Udgifterne til det eventuelle Færgeanlæg, ca. 880 000 Kr. Byraadet gik ud fra, at Staten vilde bekoste dette, og det ansøgte saa om et Statstilskud paa ca. 2 Mill. Kr. til Udførelsen af de nævnte Projekter. Under Forhandlingerne med Sønderborg Byraad foreslog Ministeriet følgende Ordning, som blev tiltraadt af Byraadet; der nybygges 250 m Kaj paa Alsiden med 7,5 m's Vanddybde — Udgiften hertil ansloges til 1 200 000 Kr. —, og der bygges en Fiskerihavn paa Sundevedsiden — Udgiften hertil ansloges til 140 000 Kr. Endelig foresloges det at anvende 780 000 Kr. til Erhvervelse af de fornødne Grundarealer. Den samlede Sum bliver 2 120 000 Kr., hvoraf Halvdelen skal ydes af Staten. Naar saa den sønderjydske Jernbanekommission naar til at fremkomme med en Udtalelse angaaende Spørgsmaalet om eventuelt at bygge en Bro over Allsund eller i Stedet derfor at etablere Færgefart, skal der træffes Bestemmelse om, hvorvidt der skal bygges 150 m Kaj paa Sundevedsiden, eller der skal etableres Færgeforbindelse fra Als til Sundeved. Det forudsættes selvfølgelig, at Færgeforbindelsen bekostes af Staten, idet det vil være naturligt, at den kommer ind under Statsbanedriften. Ligeledes forudsættes det, hvis der *ikke* kommer nogen Bro eller nogen Færgeforbindelse, at de 150 m Kaj, som er anslaaet til at ville medføre en Udgift af 819 000 Kr., bygges paa Sundevedsiden, og at Staten betaler Halvdelen heraf. Dette er ikke medtaget i Lovforslaget, men der er redegjort derfor i Bemærkningerne, og naar Afgørelsen af disse Forhold har fundet Sted og Jernbanekommissionen har taget Stilling, vil ogsaa dette Spørgsmaal være at ordne; det maa jo ordnes gennem Bevilling paa Finansloven.

Jeg skal med disse Bemærkninger anbefale Lovforslaget til det høje Tings Velville.

Kloppenborg-Skrumsager: Jeg maa takke den højtærede Minister for disse Forslag. Der var et Spørgsmaal, som alle Byerne i Sønderjylland straks efter Genforeningen var optaget af, nemlig Ordningen af Havneforholdene. Alle Byer dernede, som havde Havne, stod tilbage for tilsvarende Byer i det gamle Land. Det er blevet sagt fra sommes Side herovre, at det var naturligt, at vi selv ordnede disse Forhold dernede, da det er almindeligt herovre. Jeg skal dertil sige, at gennem de over 50 Aar, i hvilke vi var hos Preusserne, havde næ-

sten alle Havnene i Sønderjylland staaet omtrent stille, der var ingen synderlige Fremskridt sket i den Tid. Naar det var saaledes, laa det ikke i nogen Forsømmelighed fra vor Side, men i hele Situationen. Alle ærede Medlemmer ved jo nok, at Fremmedherredømmet virkede saaledes paa os, at ikke alene Befolkningens Tilvækst stod ganske stille en Tid, men at endogsaa Byerne ligefrem gik tilbage i Indbyggerantal. Det var ganske vist kun for en Tid, i Aarene før Krigen var der igen et Opsving, men al den Forsømmelse, som skete i de mange Aar under Fremmedherredømmet, gjorde sig ogsaa gældende med Hensyn til Havneforholdene. Naar det forsømte skulde indhentes og Havneforholdene bringes paa Højde med, hvad der gennemgaaende er Tilfældet herovre i tilsvarende Byer, vilde Byerne hos os ikke selv have magtet Op-gaven. Derfor er de nu ogsaa meget taknemmelige over det foreliggende Lovforslag. Det giver ganske vist ikke saa meget, som nogle havde ventet, men jeg for mit Vedkommende føler mig overbevist om, at man her er gaaet den rigtige Vej. Her bliver gjort en Begyndelse, og her bliver gjort noget, som der i hvert Tilfælde er Brug for, og gaar det saaledes, at der bliver Brug for mere, kommer vel ogsaa de Tider, da vi faar det udført.

Det er sagt for Haderslevs Vedkommende, at denne Uddybning af Fjorden, som Staten ganske alene paatager sig, til et Beløb af 1 575 000 Kr. er en meget stor Historie, og det gør Staten alene, uden at Byen tager Del deri. Jeg skal sige dertil, at for noget over 20 Aar siden var Tyskerne blevet klar over, at der skulde gøres noget for at faa det, de kaldte det almindelige Fremskridt, ført igennem i Nordslesvig. De mente, at de dermed kunde tjene deres Sag og drive Fortyskning. Det tvivlede vi ikke om. Det var paa den Tid, vi fik bygget Smaabanenettet baade i Haderslev-Kredsen og i de andre Kredse, det Jernbanenet, vi nu har saa megen Fortræd af, da det lønner sig saa daarligt, fordi det er anlagt efter et Princip, som ikke svarer til Tiden. Samtidig var man klar over, at naar man skulde have et saadant Net i Haderslev Amt, burde man have noget mere Sejlads til Haderslev. Det var gaaet saadan i mange Aar, at der ikke var gjort noget for Sejlrenden i Fjorden, den var sumpet mere og mere til, saa der ikke kunde være nogen Skibsfart. Men hvis Jernbanenettet skulde kunne udnyttes, maatte vi have Havneplads i Haderslev, saa der kunde gaa ret betydelige Skibe ind, og derfor skulde Sejl-